הלכה · משנה תורה · מפרשים · כסף משנה · ספר זמנים

כסף משנה על משנה תורה, הלכות עירובין

רבנו יוסף קארו [מרן הבית יוסף]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

כסף משנה על משנה תורה, הלכות עירובין

רבנו יוסף קארו [מרן הבית יוסף]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/כסף-משנה-על-משנה-תורה-הלכות-עירובין/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611161422 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה ט 4
הלכה טז 4
הלכה יז 5
הלכה יט 5
הלכה כ 6
פרק ב 7
הלכה א 7
הלכה ז 7
הלכה טז 7
פרק ד 8
הלכה א 8
הלכה ח 8
הלכה יד 8
הלכה טז 8
הלכה כד 9
פרק ה 9
הלכה ב 9
הלכה ה 9
הלכה ו 10
פרק ו 10
הלכה ט 10

פרק א

הלכה ט

וכמה שיעור האוכל שמשתתפין בו וכו'. שיעורו שתי סעודות שהן כי"ח גרוגרות שהם כשש ביצים בינוניות בפרק כיצד משתתפין (עירובין פ"ב:) במשנה במזון ב' סעודות דעירוב ר"י בן ברוקא אומר מככר בפונדיון מד' סאין בסלע ר"ש אומר משתי ידות לקב חציה לבית המנוגע וחצי חציה לפסול בה את הגויה ובגמרא תנא וחצי חציה לטמא טומאת אוכלים ותנא דידן מ"ט לא תני טומאת אוכלים משום דלא שוו שיעורייהו להדדי דתניא כמה שיעור חצי פרס שיעור שתי ביצים חסר קימעא דברי רבי יהודה וכו' ופסק רבינו כר"י בן ברוקא משום דאמרינן בגמרא (דף פ"ג) גבי כמה הוא שיעור חצי פרס א"ר חסדא זו דברי ר' יהודה ורבי יוסי אבל חכ"א כביצה ומחצה שוחקות זהו חצי פרס מאן חכמים ר"י בן ברוקא. ומשמע לרבינו דמדאפקיה בלשון חכמים הלכתא כוותיה וכ"כ ה"ה והוא מדברי הרשב"א בת"ה ועוד דסתם לן כוותיה בסוף פאה כמו שכתבו התוספות בפ' כל כתבי (שבת קי"ח) וקשה דא"כ ה"ל לפסוק דלטמא טומאת אוכלין הוי שיעורו ג' רביעי ביצה דהא תנא וחצי חציה לטמא טומאת אוכלין ואילו רבינו ז"ל פסק בפ"ב מהלכות טומאת אוכלין דלטמא טומאת אוכלין שיעורו כביצה והכי נמי אמרינן בכל דוכתא והיינו כר"ש. וי"ל דכי אמרינן ותנא דידן מ"ט לא תני טומאת אוכלים משום דלא שוו שיעורייהו דתניא וכו' ה"פ חצי חציה לפסול את הגויה לאו דברי הכל היא דהא איכא מ"ד דהוי פחות מחצי חציה ואיכא מ"ד דהוי יותר והשתא לדידן דקי"ל כר"י בן ברוקא כי חזינן בכל דוכתא דקאמר דלטמא טומאת אוכלין הוו שיעורא כביצה אמרינן דאתי שפיר כוותיה דאיהו לית ליה הא דתנא חצי חציה לטמא טומאת אוכלין אלא טפי מחצי חציה הוי דהיינו כביצה:

הלכה טז

כיצד מערבין עירובי חצרות וכו'. כתב ה"ה ורבינו הזכיר המשנה כפשטה שדי לכל בככר כאיסר ואפילו הוא מעט שאין בו כגרוגרת. וכן נראה עוד ממ"ש רבינו בפרק זה להלן לקח אחד מבני החצר פת אחד ואמר ה"ז לכל בני החצר או שהיה אוכל כשתי סעודות ואמר ה"ז לכל בני המבוי משמע בהדיא דלבני חצר לא בעינן מזון שתי סעודות:

ומניחין הכל בכלי אחד בבית אחד מבתי החצר וכו'. אבל אם נתנו בבית שער אפילו בבית שער של יחיד וכו'. כתב ה"ה שאין ספק אצלו שרבינו היה גורס במימרא דרב יהודה כל מקום שאמרו הנותן עירובו אינו עירוב הדר שם אינו אוסר עליו חוץ מבית שער דיחיד דלפי זה הנותן את עירובו בבית שער דיחיד אינו עירוב והדר שם אוסר

עליו. וכתב שהרשב"א קיים גירסא דידן לרבינו והעמיד דבריו בדרך אחרת א"א להולמם עכ"ל. ול"נ דשפיר גריס רבינו כגירסא דידן ומיהו ס"ל דלא קי"ל הכי מדגרסינן בס"פ הדר (עירובין ע"ה:) אמר רב יהודה אמר שמואל עשרה בתים זה לפנים מזה פנימי נותן את עירובו ודיו ור' יוחנן אמר אפילו חיצון חיצון בית שער הוא חיצון של פנימי במאי קמיפלגי מר סבר בית שער דיחיד שמיה בית שער ומר סבר לא שמיה בית שער כלומר דין בית יש לו והדר שם אוסר וקי"ל כר"י. וכיון דלא קי"ל כר"י בר שמואל במאי דאמר דהדר בבית שער של יחיד אינו אוסר עליו אלמא כי תנן והדר שם אוסר לא שנא בית שער דרבים מבית שער דיחיד ממילא דגם במאי דאמר הנותן את עירובו בבית שער דיחיד אינו עירוב לא קי"ל כוותיה דבית שער דמתניתין בכל בית שער בין דרבים בין דיחיד וקתני דהנותן עירובו שם אינו עירוב והדר שם אינו אוסר וא"כ שפיר כתב רבינו שהנותן את עירובו בבית שער אפילו אם הוא בית שער של יחיד אינו עירוב. ומ"ש בפ"ד גבי האוסר על חבירו מי שהיה לו בחצר חבירו בית שער שהרבים דורסים בו אינו אוסר עליו לרבותא נקט הכי לומר שאע"פ שהוא של רבים לא אסרו וכ"ש אם הוא של יחיד. א"נ דבפ"ד לא בית שער של רבים קאמר אלא בית שער שרבים דורסים בו ובית שער של יחיד נמי במשמע דאף בבית שער דיחיד דורסים רבים כשבאים ליכנס לביתו וכן נראה שהוא דעת הרי"ף שהשמיט מימרא דרב יהודה בר שמואל ולא כתב אלא המשנה כצורתה הנותן את עירובו בבית שער אכסדרה ומרפסת אינו עירוב והדר שם אינו אוסר עליו ולא חילק בין בית שער דרבים לבית שער דיחיד:

הלכה יז

ואם הניח הכלי בחצר צריך להגביה הכלי מן הקרקע טפח וכו'. מדסתם רבינו דבריו משמע דבין במזכה משלו בין כשהעירוב שלהן קאמר וכדברי הגאונים וכתב הריטב"א דלדבריהם בשהם שותפים בחבית ששנינו שאין צריכין לערב כ"ש שצריך שתהא גבוהה משאר חביות להיכרא:

ודע שאין לדקדק מדברי רבינו שאינו צריך להגביה אא"כ הניח הכלי בחצר אבל אם הניח בבית לא דמ"ש ולא כתב כן אלא כדי שלא לכתוב שצריך להגביה מן הקרקע טפח סמוך למ"ש קודם לכן הניחו באויר המבוי אינו שיתוף דהוה משמע שאם הגביה מן הקרקע טפח אפילו הניחו באויר מבוי הוי שיתוף:

הלכה יט

המשתתפין במבוי צריכים לערב בחצרות וכו'. בפרק הדר (עירובין ע"א:) מערבין בחצרות ומשתתפין במבוי שלא לשכח תורת עירוב מן התינוקות שיאמרו אבותינו

לא עירבו דברי ר"מ וחכ"א מערבין או משתתפים פליגי בה רב נחומי ורבה חד אמר בפת כ"ע לא פליגי דבחדא סגיא כי פליגי ביין וחד אמר ביין כ"ע ל"פ דבעינן תרתי כי פליגי בפת א"ר יהודה אמר רב הלכה כר"מ ורב הונא אמר מנהג ור' יוחנן אמר נהגו. ורבינו מלבד מ"ש פה כתב בפ"ה מבוי שעירבו כל חצרות שבו כל חצר לעצמה ואח"כ נשתתפו כולם במבוי שכח אחד מבני חצר ולא עירב עם בני חצרו לא הפסיד כלום שהרי כולם נשתתפו על השיתוף סומכין ולא הצריכו לערב בחצרות עם השיתוף אלא שלא לשכח התינוקות והרי עירבו בחצרות. נראה מדבריו שאפילו לא עירבה כל חצר לעצמה אם נשתתפו בפת סומכים עליו וא"צ לערב כלל. ואע"פ שכתב עוד בפרק הנזכר נשתתפו במבוי ושכחו כולם לערב בחצרות אם אין מקפידין על פרוסתן סומכים על השיתוף בשבת ראשונה בלבד ואין מתירין להם דבר זה אלא מדוחק כבר העמידה ה"ה בשעירבו ביין ומאי פרוסתן פרוסה דעלמא שאילו נשתתפו בפת סומכים עליו משום עירוב. ולפי זה נראה שרבינו פוסק כר"מ וכדפסק רב ולא חיישינן לדרבי יוחנן דאמר נהגו כיון דסתמא דמתניתין כר"מ וכמ"ד דבפת כ"ע לא פליגי דבחדא סגיא וכן פירש ה"ה כאן ואפשר שפוסק כחכמים וכמ"ד ביין כ"ע לא פליגי דבעי תרתי דסתם מתניתין כחכמים דבנשתתפו ביין הוא דכה"ג מודו רבנן דצריך לערב בחצרות מפני התינוקות שאינם מכירין ביין שמשתתפים בו במבוי אבל כשמשתתפים בפת מתוך שהפת חיי האדם עיניהם תלויות בו ומתוך כך מכירין כשמשתתפין במבוי בו ולפי זה סומכין על השיתוף בפת במקום עירוב אבל לא שייך למימר סומכים על עירוב במקום שיתוף דעירוב שעירבה כל חצר לעצמה היאך יתיר לטלטל במבוי והרי אפילו מחצר לחצר שלא דרך מבוי אסור לטלטל ולכן לא הזכירו רבינו מיהו היכא שהחצרות פתוחות זו לזו ועירבו דרך פתחיהם אפשר שמותר לטלטל במבוי על סמך עירוב זה:

הלכה כ

ויש לו לזכות ע"י בנו וכו' וע"י אשתו. משנה פרק חלון (עירובין פ"ט:) וכתבו שם התוס' בשילהי נדרים מוקי לה כגון שיש לה בית באותו חצר דמיגו דזכיא לנפשה זכיא לאחריני אבל אם אין לה בית בחצר לא. והר"ן כתב בפ"ב דביצה דהא דאוקימנא בנדרים בשיש לה בית באותו חצר ה"מ לר"מ דאמר אין קנין לאשה בלא בעלה כדאיתא בפ"ק דקדושין אבל לרבנן דפליג עליה התם לא צריכינן שתהא לה חצר באותו מבוי. וזה דעת רבינו והרי"ף שכתבו משנתנו כצורתה:

וכן יש לו לזכות להם ע"י שפחתו העברית וכו'. ה"ה עבדו העברי הקטן אלא משום דבפרק התקבל (גיטין ס"ד ס"ה) הוכחנו כן משפחה דאמרינן האי שפחה היכי דמיא

אי דאתיא שתי שערות מאי בעיא גביה מש"ה נקט שפחה מטעם שנתן שהקטן זוכה לאחרים שייך נמי בעבד עברי קטן, ויותר נכון לומר דלא נקט עבד עברי קטן משום דלא משכחת לה דאינו נמכר בגנבתו כיון דקטן הוא וגם אינו יכול למכור עצמו:

פרק ב

הלכה א

ביטל להם זה שלא עירב רשות חצרו בלבד וכו' אבל לביתו אסור. בפרק חלון (עירובין ע"ט.) אמתני' דמתבן שבין שתי חצרות תניא בית שבין שתי חצרות ומילאהו תבן וכו' נתמעט התבן מעשרה טפחים שניהם אסורים כיצד הוא עושה נועל ביתו ומבטל רשותו ומתמה בגמרא תרתי ה"ק או נועל ביתו או מבטל רשותו ואיבעית אימא לעולם תרתי כיון דדש ביה אתי לטלטולי. ופירש"י לעולם תרתי ולענין היתר חבירו בחדא סגי מיהו לדידיה בעי למיעבד הרחקה דלא ליתו לטלטולי וה"ה דס"ל להאי תנא בכל מבטלי רשות צריך לנעול. ועל פי זה כתב הטור שאם ביטל רשותו סתם לא ביטל רשות ביתו הילכך צריך לנעול ביתו שלא יבא להוציא באיסור ולא יפתחנו אלא כשרוצה לצאת ולבא וינעלנו מיד אחרי צאתו ובואו עכ"ל. ורבינו שלא הזכיר שצריך לנעול ביתו י"ל שסובר כמ"ש התוס' לחלק בין ההיא דפרק חלון להא דאנשי חצר ששכח אחד מהם ולא עירב א"נ שפסק כלישנא קמא דקי"ל הלכה כדברי המיקל בעירוב ואו נועל לביתו דקאמר לאו למימרא שינעול ממש אלא היינו לומר שלא יוציא ויכניס לביתו וזה בכלל מ"ש אבל הוא אסור:

הלכה ז

אחד מבני חצר שמת והניח רשותו וכו'. כתב הרב המגיד בשם הרשב"א דוקא שהניחו לאחד מן השוק הוא שאוסר אבל אם הניחו לאחד מבני החצר שעירב עמהם הכל מותר וכו'. משמע מדבריו שאפילו קודם שמת המוריש אינו אוסר דכיון שזכה מבע"י בבית מורישו הכל נכנס בכלל עירובו וכ"נ מדברי הרא"ש ואם משחשכה מת כיון דסתם מוריש זה לא עירב לפי שהיה מן השוק והיורש אינו יכול לערב עכשיו אף על פי שהיורש הזה עירב מבעוד יום עם שכניו בעבור ביתו לא אמרינן שיכנס בית זה שירש עכשיו בכלל עירובו דכיון דכשחשכה היה אסור כל שנאסר למקצת שבת נאסר לכל השבת:

הלכה טז

אבל אם היה מן האפיקורסים וכו' כגון צדוקים וביתוסים וכו' ואין שוכרין ממנו לפי שאינו כעובד כוכבים ומזלות. מדברי רבינו נראה דלא מהני שכירות בישראל וכן דעת

הר"מ והמרדכי וכ"נ מדברי רש"י בפרק הדר במשנת צדוקי שהיה דר במבוי ודלא כהרא"ש דסבר דשכירות מהני נמי בישראל:

פרק ד

הלכה א

אנשי חצר שהיו אוכלין על שלחן אחד וכו'. נראה שאפילו הם חלוקים בעיסתן קאמר דאינם אוסרים זה על זה כיון שאוכלין על שלחן אחד וטעמא משום דקיי"ל כרב דאמר מקום פיתא גרים וכיון דמקום פיתא דכולהו הוי במקום אחד חשיבי כאנשי בית אחד. ונראה דעל שלחן אחד דנקט רבינו לאו דוקא דאפילו אוכלין על שני שלחנות נמי מאחר דמקום פיתא דכולהו הוי בבית אחד חשיבי כאנשי בית אחד:

הלכה ח

מי שיש לו בחצר חבירו בית שער וכו'. נתבאר בפ"א:

הלכה יד

בעל החצר שהשכיר מבתי חצרו לאחרים והניח לו כלים או סחורה וכו'. פסק כר' יהודה עירובין (דף פ"ה:) משום דמפרשי אמוראי למלתיה אלמא הלכתא כוותיה וטעמא משום דקים להו דלפרושי מלתא דת"ק אתא ואפילו אי אתא לאיפלוגי הא קי"ל הלכה כדברי המיקל בעירוב:

הלכה טז

כיצד הסלע או התל שבתוך חצר וכו'. מדנקט בסיפא דלישנא אף על פי שגבוהים עשרה משמע שכל שמופלגים ארבעה ממרפסת יכולים בני מרפסת להשתמש עליהם בזריקה ובני חצר ג"כ יכולים להשתמש עליהם ג"כ בזריקה בין שגבוהים עשרה בין שאינן גבוהים עשרה הילכך שתי הרשויות שולטות בהם ואוסרות זו על זו ומרישא דלישניה שכתב אם אינם גבוהים עשרה טפחים הרי אלו נחשבים בין החצר והמרפסת ושניהם אסורים ולא חילק בין אם מופלגים ארבע לאינם מופלגים משמע נמי שאע"פ שהם מופלגים מן המרפסת ארבעה ואינם גבוהים עשרה טפחים רשות מרפסת שולטת בהם מהטעם שכתבתי דבכל גונא בני מרפסת יכולים להשתמש בהם על ידי זריקה הילכך כל היכא דאפשר לבני חצר להשתמש עליהם שניהם אסורים ולא משכחת לה צד היתר אלא בגבוהים עשרה ואינם מופלגים ארבעה דהשתא הוה לבני מרפסת בנחת ולבני חצר בזריקה ונותנין אותה לזה שבנחת. ופשטא דמתני' (עירובין פ"ג:) כוותיה מוכחא דקתני בד"א בסמוכה אבל במופלגת אפי' גבוה עשרה טפחים לחצר ומשמע

דה"ק בד"א דגבוה עשרה טפחים למרפסת בסמוכה אבל במופלגת בין גבוה עשרה טפחים בין פחות מעשרה לחצר כלומר אף לחצר כדמוקי בגמרא הרי בהדיא דלא משכח לה צד היתרא אלא בשני תנאים גבוהים עשרה טפחים וסמוכים דאז בני מרפסת מותרים הא פחות מגבוה עשרה אפילו הם סמוכים או מופלגים אע"פ שגבוהין עשרה הוי אף לחצר ושניהם אסורים:

הלכה כד

שתי כצוצטריות זו למעלה מזו וכו'. נר' שרבינו מפרש שהגזוזטראות מכוונות זו כנגד זו ואין בני העליונה יכולים למלאת אא"כ יכנס הדלי דרך התחתונה ומש"ה אסרי אהדדי ומפרש מופלגת גבוה י' דכל שהן בתוך י' הרי הן כגזוזטרא אחת ולפיכך הצריך שיערבו יחד והרב המגיד יישב דברי רבינו על הגמ' ואיני רואה להם יישוב:

פרק ה

הלכה ב

אחד מבני המבוי שבקש מחבירו יין ושמן וכו'. משמע מלשון רבינו שאם השכנים מקפידים בחול שלא לתת אחד לחבירו וזה דבר תימה. ואפשר לומר דדוקא בשבקש יין ושמן משל שיתוף הוא דקאמר וכדפירש"י ומה שלא פירש דבשל שיתוף קאמר לשון הברייתא שבפרק הדר העתיק כמנהגו. ומ"ש שבקש קודם השבת נ"ל דהיינו לומר שאם קודם שבת הוה אפשר למיתבה ניהליה אע"פ שאחר שנכנס השבת א"א למיתבה ניהליה הוי עירוב מאחר שבשעת קניית העירוב הוה אפשר למיתבה ניהליה. וכתב ה"ה שרש"י הוסיף עוד להקל שלא אמרו אלא באחד המזכה את כולם משלו דאיגלאי מילתא שאין הזיכוי זיכוי גמור ולזה הסכים הרשב"א עכ"ל. וכן משמע דהא ההוא מבואה דאביי במזכה משלו הוא ועלה מייתי הא דתניא אחד מבני מבוי שבקש יין ושמן ודלא כדכתבו התוס' והרא"ש דאפי' בשכל אחד נותן חלק בעירוב הוא:

הלכה ה

אשתו של אדם מערבת לו שלא מדעתו וכו'. נראה שרבינו מפרש הא דאמרינן בגמ' (עירובין פ') הא דאסר שהוא מתכוין לאסור על שכניו והיינו ברייתא דנשים שעירבו ונשתתפו שלא מדעת בעליהן אין עירובן עירוב ומאי שלא מדעת בעליהן היינו על כרחם הא דלא אסר שלא היה מתכוין לאסור עליהם ובהא אמר שמואל אשתו של אדם מערבת לו שלא מדעתו ומאי שלא מדעתו דקאמר שאינו יודע הדבר אבל אם יודע ומוחה אינה מערבת ולפי זה כי קאמר ה"נ מסתברא מייתי ראיה מדאמר בני מבוי

נוטלים ממנו בע"כ אבל אשתו אינה מערבת בע"כ וא"כ ע"כ לומר דמאי דאמר הכא מערבת שלא מדעתו היינו שלא מידיעתו אבל יודע ומיחה לא וצ"ל שאינו גורס רגיל אין שאינו רגיל לא דאין לו ענין לפי שטה זו ומאי דנקט שמואל רגיל הוא משום דאם אינו רגיל אפילו בני מבוי אין נוטלין על כרחו אלא כופין אותו ב"ד עד שיאמר רוצה אני או ב"ד יורדים לנכסיו וכמ"ש ה"ה בראש הפרק גבי אחד מבני המבוי שרגיל להשתתף עם בני המבוי וכו'. ודעת הרי"ף נראה שהוא כדעת רבינו וזהו שלא פירש דהא דאשתו מערבת שלא מדעתו היינו דוקא בדלא אסר שסמך על מ"ש אידך מימרא דשמואל דאמר בני מבוי באים ונוטלין ע"כ דמשמע אבל אשתו על כרחו לא ואם כן ע"כ לומר דכי אמרינן אשתו מערבת שלא מדעתו היינו שלא מידיעתו אבל לא על כרחו:

ויש לדקדק למה כתב רבינו דאשתו מערבת לו גבי חצר שיש לה שני פתחים לשני מבואות ונ"ל דלרבותא נקט הכי לאשמועינן דאפי' בכה"ג אשתו מערבת לו שלא בידיעתו:

הלכה ו

נשתתפו אנשי חצר זו עם אחד משני המבואות אם במין אחד נשתתפו וכו'. משנה פרק חלון (עירובין דף פ':) נתמעט האוכל מוסיף ומזכה ואינו צריך להודיע נתוספו עליהם מוסיף ומזכה וצריך להודיע אע"פ שהעירוב שלו משום דדילמא לא ניחא להו בהאי פיתחא דבחצר שבין שני מבואות היא מתני' לדעת רבינו ובגמרא במאי עסקינן אילימא במין אחד מאי איריא נתמעט אפי' כלה נמי אלא בשני מינים אפי' נתמעט נמי לא דתניא כלה האוכל ממין אחד א"צ להודיע משני מינים צריך להודיע אבע"א ממין אחד מאי נתמעט נתמטמט ואבע"א משני מינים כלה שאני ופירש"י ממין אחד שחוזר ומערב מן המין הראשון משני מינים שעירב בשניה שלא ממין ראשון. אבל רבינו מפרש דמאי דאמרינן ממין אחד ומשני מינים אתחלת עירוב קאי:

פרק ו

הלכה ט

שכל דבר שהוא מדברי סופרים וכו'. נתבאר בפרק כ"ד מהלכות שבת: